

Handläggare: Chatrin Engbo
Telefon: 08-50836240

Till
Äldrenämnden
2009-06-09

Anmälan av Rapport från undersökningen 2008 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad reviderad version februari 2009

Äldreförvaltningens förslag till beslut

- Äldrenämnden godkänner anmälan av reviderad version av rapporten från undersökningen 2008 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad
- Äldrenämnden överlämnar rapporten till stadsdelsnämnderna för kännedom

Gunnel Rohlin
direktör

Chatrin Engbo
avdelningschef

Sammanfattning

Äldrenämnden beslutade att godkänna rapporten från undersökningen 2008 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad på februari sammanträdet 2009. Det har visat sig att några stadsdelsförvaltningar inte lämnat ett fullständigt och korrekt underlag. Eftersom Södermalms stadsdelsförvaltning endast hade lämnat uppgifter på mindre än hälften av sitt ärendeunderlag genomförde stadsdelsförvaltningen undersökningen under februari månad 2009 för att korrigera sitt tidigare underlag. Stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista hade lämnat felaktiga uppgifter avseende tilldelning av veckotimmar hemtjänst, de har nu korrigerat sina uppgifter. Med korrigeringarna av nämnda stadsdelsförvaltningar uppvisar resultatet nu mindre avvikelser i jämförelse med övriga stadsdelsförvaltningar. Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner anmälan av reviderad version av rapporten från

undersökningen 2008 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad.

Bakgrund

En inventering av flertalet av Stockholms pågående ärenden (ca 22 000) inom äldreomsorg gjordes under september - oktober månad 2008, metoden som användes var en förenklad variant av SNAC (The Swedish National Study on Aging and Care). Docent Mårten Lagergren fick äldreförvaltningens uppdrag att genomföra undersökningen som han sedan sammanställt. Det har visat sig att några stadsdelsförvaltningar inte lämnat ett fullständigt och korrekt underlag. Eftersom Södermalms stadsdelsförvaltning endast hade lämnat uppgifter på mindre än hälften av sitt ärendeunderlag genomförde stadsdelsförvaltningen undersökningen under februari månad 2009 för att korrigera sitt tidigare underlag. Stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista hade lämnat felaktiga uppgifter avseende tilldelning av veckotimmar hemtjänst, de har nu korrigerat sina uppgifter. Med korrigeringarna av nämnda stadsdelsförvaltningar uppvisar resultatet nu mindre avvikelser i jämförelse med övriga stadsdelsförvaltningar.

Ärendet sammanfattning av rapporten

Omsorgen om de äldre är en mycket omfattande verksamhet med årliga kostnader som i Stockholms stad uppgår till mer än 6 mndkr. Det är också väl känt att antalet äldre personer med behov av stöd och hjälp kommer att öka väsentligt de närmaste decennierna. Om resurserna ska räcka till för att tillgodose dessa behov måste de utnyttjas på bästa möjliga sätt. Detta förutsätter bl.a. en väl fungerande behovsbedömning och en fördelning av resurserna som motsvarar behoven.

En stor undersökning av behov och insatser inom äldreomsorgen har genomförts gemensamt för alla stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad. Undersökningens syfte har varit att förbättra uppföljningen av äldreomsorgen genom att ställa beviljade insatser – hemtjänst och plats i särskilt boende – i relation till behov på individnivå. Behovet av stöd och hjälp har därvid uttryckts genom graden av funktionsnedsättning för olika funktioner.

Undersökningen genomfördes under augusti - oktober månad 2008 med viss komplettering och korrigering under februari månad 2009. Den har omfattat individuell registrering av olika behovsrelaterade variabler samt beviljade insatser – hemtjänst och plats i särskilt boende – för samtliga inom Stockholms stad bosatta personer 65 år och äldre med biståndsbeslut enligt Socialtjänstlagen. Metoden för undersökningen är en förenklad variant av SNAC-studien, (The

Swedish National Study on Aging and Care) Denna studie genomförs sedan år 2001 i fyra områden i Sverige. Ett av dessa områden är stadsdelen Kungsholmen i Stockholms stad. Uppläggningsen är precis densamma som använts vid en annan stor undersökning, den s.k. fältundersökningen, som genomfördes år 2007 i åtta svenska kommuner i syfte att ge underlag för det kommunala skatteutjämningsystemet. Detta ger en möjlighet att direkt jämföra resultaten från den här aktuella Stockholmsundersökningen med resultaten från fältundersökningen.

Uppgifterna är insamlade per stadsdelsförvaltning (inkl. ”hemlösa”) och registreringen gjordes av biståndshandläggare och ansvarig personal vid utförarenheterna. Undersökningen har genomförts utan registrering av personnummer, vilket innebär att uppgifterna inte går att koppla till individregistret i verksamhetssystemet Paraplyet. Vid undersökningen har registrerats olika bakgrundsvariabler som födelseår och födelsemånad (för beräkning av ålder), kön, civilstånd, sam/ensamboende och utomnordisk härkomst. Registreringen av behovsrelaterade variabler har omfattat graden av beroende för aktiviteter i dagligt liv (ADL) – bad och dusch, på- och avklädning, toalett, förflyttning och födointag – samt förekomsten av rörelsehinder, kognitiv nedsättning och urin- respektive avföringsinkontinens.

Utgående från dessa variabler skapas ett index – SNAC-index – och med hjälp av detta index görs sedan en indelning i s.k. PADL-grupper. Avsikten med denna indelning är att strukturera vårdtagarna med hänsyn till graden av funktionsnedsättning så att insatserna kan jämföras med hänsyn tagen till skillnaderna i behov. Insatserna i äldreomsorgen beskrivs i undersökningen genom boendeformen – ordinärt boende, servicehusboende (d.v.s. särskilt boende med biståndsbeslut om hemtjänst) samt vård- och omsorgsboende (särskilt boende med heldygnsoomsorg) samt genom det beslutade antalet veckotimmar hemtjänst.

Undersökningen visar att beviljade insatser i äldreomsorgen – boendeform och veckotimmar hemtjänst i ordinärt boende och servicehusboende har ett mycket klart samband med behovet av stöd och hjälp som det beskrivs med graden av funktionsnedsättning. Såttillvida fungerar uppenbart biståndsbedömningen mycket väl. Men undersökningen visar också att det finns stora skillnader mellan stadsdelsförvaltningarna när det gäller hur personer på en viss behovsnivå tilldelas boendeform och insatser i hemtjänsten. Liknande resultat har erhållits vid tidigare undersökningar i Stockholms stad och på andra håll, bland annat den ovan nämnda fältundersökningen. Skillnaderna mellan kommunerna visade sig där vara av

samma storleksordning som de nu uppmätta skillnaderna mellan stadsdelsförvaltningarna i Stockholms stad.

En del av skillnaderna har uppenbart ett samband med socioekonomiska och kulturella skillnader mellan stadsdelsförvaltningarna. Slående är den stora skillnaden i vårdtagarnas ålderssammansättning mellan innerstaden och de invandrartäta förortsstadsdelarna. Man ser också att förutsättningarna för att bo kvar i eget boende måste skilja mycket starkt beroende på dessa faktorer. Till detta bör man givetvis ta hänsyn till vid tilldelningen av resurser. Undersökningen ger här en grund att stå på.

Många av de fenomen och avvikelser som observerats i undersökningen har ett samband med varannat. Om, som exempel i Bromma, andelen personer i vård- och omsorgsboende är lägre än genomsnittligt kan detta väntas leda till att vårdtagarna i ordinärt boende och servicehusboende som genomsnitt är mer hjälpberoende. Att så var fallet i Bromma kunde också klart konstateras. Från ekonomisk synpunkt kan man givetvis fråga sig var gränsen bör dras när det gäller valet av boendeform. Beror den annorlunda fördelningen på att det saknas platser i vård- och omsorgsboende handlar det kanske om en felaktig resursanvändning. Men vårdtagarnas egna val måste givetvis också spela en stor roll.

Rapportens resultat pekar på att det råder mycket olika uppfattningar mellan stadsdelsförvaltningarna när det gäller policyn vid tilldelningen av servicehusboende. Andelen vårdtagare i servicehusboendet skiljer mycket starkt och ändå mer skiljer de boendes sammansättning med avseende på grad av funktionsnedsättning. Analyser baserade på data från Kungsholmen, som insamlats i SNAC-studien, visar att möjligheterna till kvarboende för funktionsnedsatta personer är betydligt bättre i servicehusboendet än i det ordinära boendet. Det kan därför finnas skäl att på basis av undersökningen, Stockholms-SNAC, närmare analysera denna fråga och kanske utforma en gemensam policy för hur servicehusboendet ska utnyttjas.

Det som här anförts är bara exempel, men dessa illustrerar de stora möjligheterna till fortsatta analyser och kostnadsberäkningar som undersökningen ger. Denna representerar med sina mer än 22 000 observationer ett unikt material till grund för analys av frågor med stor vikt för planering, ledning och uppföljning av äldreomsorgen i Stockholm. Eftersom äldreomsorgen och dess förutsättningar hela tiden utvecklas och förändras finns det också goda skäl att regelbundet upprepa dessa undersökningar. På så sätt får ledningen till sitt förfogande ett

informationsmaterial, som kan det göra möjligt att åstadkomma både ett effektivt utnyttjande av resurserna och en god och rättvis äldreomsorg för stadens äldsta medborgare.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklingsavdelningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd och äldrenämndens handikappråd har tagit del av ärendet den 2 juni 2009. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 3 juni 2009.

Förvaltningen synpunkter och förslag

Eftersom Södermalms stadsdelsförvaltning endast hade lämnat uppgifter på mindre än hälften av sitt ärendeunderlag genomförde stadsdelsförvaltningen undersökningen under februari månad 2009 för att korrigera sitt tidigare underlag. Stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista hade lämnat felaktiga uppgifter avseende tilldelning av veckotimmar hemtjänst, de har nu korrigerat sina uppgifter. Med korrigeringarna av nämnda stadsdelsförvaltningar uppvisar resultatet nu mindre avvikelser i jämförelse med övriga stadsdelsförvaltningar. Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner anmälan av reviderad version av rapporten från undersökningen 2008 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad och överlämnar rapporten till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Bilagor:

1. Rapport från undersökningen 2008 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad, reviderad februari 2009
2. Diagrambilaga, reviderad februari 2009
3. Tabellbilaga, reviderad februari 2009